НОВИЙ ЗАВІТ І УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Володимир АНТОФІЙЧУК

В усі періоди свого становлення, утвердження і розвитку українська література підкреслено орієнтувалася на Біблію, яка сприймалася не тільки як джерело образів, але й як основа духовного буття нації. Саме тому біблійна парадигма стала домінантною в українській художній словесності.

У різні культурно-історичні епохи по-своєму виявлявся зв'язок новозавітного сюжетно-образного матеріалу з українською літературою, демонструвалися різні форми і способи його трансформації. Якщо брати до уваги кінець XIX – початок XX ст., чи не найпродуктивніший період в освоєнні українською літературою біблійного сюжетно-образного матеріалу, то звернення письменників до джерел Святого Письма вчені пояснюють насамперед загальнонауковими, політичними, духовно-світоглядними, суто літературними факторами, появою нового типу художнього мислення з перевагою ірраціонально-чуттєвого чинника над раціональним [див.: 2, с.11; 8, с.280; 10, с.65].

Кінець XIX – початок XX ст. засвідчив початок кризи позитивізму і формування модерністської поетики, яка не відзначалася «законопослушністю» до літературної класики загалом і Біблії в тому числі. Крім того, злами століть завжди активізують у духовному житті ідеологію катастрофізму, побудовану на гранично напружених стосунках між традицією (каноном) і новоявленим світоглядом, який перебуває в стані формування.

Історія української літератури XX – початку XXI ст. – розмаїта художня картина, в якій поєднується високотрагічне і знижене, гуманне і людиноненависницьке, духовні злети і пристосуванство до жорстоких реалій повсякдення. Можна без перебільшення стверджувати, що українська історія, а відповідно й історія національної культури, – один з найтрагічніших прикладів у всезагальній історії людства. Звісно, це не могло не стати одним із визначальних факторів духовної еволюції українства. У контексті цих драматичних умов звернення українських письменників до біблійно-християнських мотивів та світлих максим Нового Завіту сприймається як логічна, певною мірою абсолютна закономірність. Своєрідні євангельські картини, створені кількома поколіннями українських письменників, стали складовою частиною світової літератури, для якої новозавітний сюжетно-образний матеріал – невичерпне джерело ідей, образів та уявлень.

BDD-A24241 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:17 UTC)

Літературні міфи, розроблені письменниками на основі легендарно-церковного матеріалу, демонструють прагнення до предметно-побутової та морально-психологічної конкретизації. При цьому провідною тенденцією залишається прагнення авторів до практичної гуманізації євангельських максим, осучаснення та «опредмечення» їх глобально позачасової онтології, актуалізації планів подій сучасними реаліями, філософсько-етичними концепціями. Цей процес ускладнюється і тією обставиною, що євангельські персонажі за своєю змістовою суттю – своєрідні морально-психологічні й художні концентрати суттєвих аспектів людського буття в його індивідуальному та колективному виявах [див. детальніше про це: 1; 4; 5].

Морально-психологічний об'єм пам'яті цих образів у силу своєї багатопланової універсальності має виняткову пристосованість до запитів різних духовних континуумів, що створює продуктивні можливості для їх активного функціонування в різних національних літературах. Ще Л. Фейєрбах зауважив, що «кожна епоха вичитує з Біблії саму себе; кожна епоха має власну Біблію» [9, с.264], і сказане цілком виражає динаміку життя євангельських оповідей у часі й просторі як української, так і світової літератури.

Колосальний заряд моральності, який міститься в Новому Завіті, не тільки не виснажується під впливом глобальних катаклізмів і повсякденного «виживання» та спотворення, а навпаки, постійно розширюється й закріплюється за рахунок процесів духовного зближення народів світу, які невідворотно повинні привести до створення того «Царства Небесного», яким є єдине людство.

XX – початок XXI ст. характеризується складністю духовних пошуків, зумовлених драматичною історією нації, яка майже ніколи не мала свободи, голос якої постійно піддавався ідеологічним перекрученням, художність якої намагалися силоміць втиснути в прокрустове ложе накинутих зверху теорій і концепцій. Ці сформульовані в найзагальнішому вигляді фактори здебільшого пояснюють своєрідність звернення української літератури до євангельського сюжетно-образного матеріалу. Необхідно враховувати і складність літературного процесу епохи, яка обумовлювалася модерністськими пошуками, тиском соцреалізму, нарешті, завуальованими постмодерністськими спробами піддати сумніву саму загальнокультурну традицію.

Аналіз творів національного письменства, в яких розроблялися євангельські сюжети, колізії, образи та мотиви, дозволяє зробити деякі висновки, що, безсумнівно, потребуватимуть уточнення і, можливо, поглиблення, зумовлені особливостями сучасного літературного процесу, специфіка якого визначається як прагненням здобути нові ідеали замість утрачених, так і відродженням української духовності, яка завжди прагнула прилучитися до вічних істин.

Для художніх версій євангельського сюжетно-образного матеріалу в українській літературі XX – початку XXI ст. характерне активне звернення до тих мотивів і колізій, які визначають трагічний підтекст новозавітних оповідей. Це передусім комплекс ідей, пов'язаних з образами Юди Іскаріота, Понтія Пілата,

BDD-A24241 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:17 UTC)

оточенням Ісуса Христа. У цих випадках авторів цікавлять здебільшого ті поведінкові та морально-психологічні домінанти, які визначають сюжетний розвиток творів, а також своєрідність морально-психологічних мотивувань того, що відбувається. Художні моделі українських письменників, як правило, поєднують у собі найбільш актуальні з погляду окремої людини і нації загалом онтологічні та ціннісні проблеми, що набували принципового значення і звучання в різні культурно-історичні періоди буття українського народу.

Принциповою своєрідністю трансформації євангельського сюжетно-образного матеріалу в українській літературі цього періоду є більш-менш виражена розробка національно-патріотичних ідей. Універсальність євангельського сюжетно-образного матеріалу дозволяла в таких випадках надавати конкретним проблемам всезагального звучання, а також своєрідно маскувати (з огляду на цензуру) цю національну конкретику.

Серед надзвичайно різноманітного матеріалу виділяються домінантні напрямки його трансформації. Це, насамперед, звернення до образу Ісуса Христа як загальнолюдського символу милосердя та свідомої жертовності («Христос на Олімпі» С. Яричевського, «Одержима» Лесі Українки, «Христос і поет» та «Великодня легенда» О. Дучимінської, «Жертва на Голгофті» Р. Кедро, «Христос» В. Сосюри, «Хрест» М. Руденка та ін.). Що стосується проблеми зображення Ісуса Христа в художній літературі, то з погляду об'єктивних і суб'єктивних факторів вона зорієнтована на однозначне тлумачення загальнолюдського євангельського персонажа. Якщо при використанні письменниками образів Юди, Пілата, Варавви на перший план висувається розробка подієвого плану та створення осучасненої системи поведінкових і морально-психологічних мотивувань, то стосовно образу Ісуса Христа такий підхід дуже рідко дає позитивні з погляду загальнокультурної традиції наслідки. Адже оточення Месії характеризується передовсім *дією* (вчинком), тоді як «інструментом» впливу Боголюдини на навколишній світ виступає *слово*. У світовій літературі мають місце приклади апокрифічних тлумачень образу Месії, але це швидше винятки, ніж загальнокультурна норма («Остання спокуса Христа» Н. Казандзакіса, «Євангеліє від Ісуса» Ж. Сарамаго, «Євангеліє від Сина Божого» Н. Мейлера та ін.).

Сутність іншого напрямку полягає в розгляді надзвичайно суперечливих буттєвих та світоглядних основ зради Юди Іскаріота та вчинку римського прокуратора Понтія Пилата.

Постать євангельського зрадника давно сприймається світовою культурою в якості загальнолюдського архетипу для моделювання самого феномена зради. Різні культурно-історичні епохи демонструють специфічне ставлення до цього образу – від догматичного до відверто єретичного.

За цей час була розроблена складна й суперечлива система мотивувань зрадництва, створено своєрідний загальнолюдський «портрет» антагоніста Ісуса. Ці пояснення здебільшого орієнтувалися на концепцію «заземлення» персонажа. Вони відзначаються спробами пояснити євангельську ситуацію за допомогою

BDD-A24241 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:17 UTC)

близьких і зрозумілих пересічній свідомості соціально-політичних, ідеологічних і морально-психологічних реалій. Ледь окреслена в оповідях євангелістів колізія накладається на реальний предметно-почуттєвий і тому добре зрозумілий звичайній людині світ. Таємничо-похмурий новозавітний образ розпочинає «повноцінне» літературне життя, заповнене трагічними суперечностями, любов'ю й ненавистю, великодушністю і заздрістю, відданістю і зреченням: «Ісус та Юда» (1881) Ф. Голендера, «Іскаріот» (1905) К. Кюхлера, «Юда» (1908) К. Гауптмана, а особливо «Юда» (1897) Т. Гедберга та «Юда Іскаріот» (1907) Л. Андрєєва.

Українські письменники не тільки розвивають те, що змодельовано західноєвропейськими авторами, але й створюють змістово-оригінальні системи мотивувань найстрашнішого злочину. При цьому, як правило, здійснюється своєрідне «зниження» та «олюднення» євангельського персонажа. Він свідомо наближається до рівня уявлень і світосприйняття так званої «середньої» людини. Юда українських авторів втрачає свій своєрідний демонізм, який акцентували західноєвропейські романтики, надаючи цьому персонажеві своєрідної величі як загальнолюдського символу.

«Український» Юда стає таким, як «усі». Він оперує загальновідомими поняттями та уявленнями, намагається виправдати свій злочин реаліями життя та поведінки звичайної людини. При цьому досить часто акцентується та обставина, що Юда не розуміє ні самого Ісуса Христа, ні його вчення («На полі крові» Лесі Українки, «Ціна крові» С. Черкасенка, «Апостоли» В. Петрова, «Іскаріот» В. Дрозда та ін.).

Євангельський світ людей складний, суперечливий і драматичний. Хоч би до якого персонажа Нового Завіту не зверталася література, вона неодмінно повинна враховувати сакральний та аксіологічний контексти першоджерела. Багатовікова історія використання євангельських структур як універсальних морально-психологічних моделей індивідуального та колективного буття характеризується різнополярністю інтерпретацій загальновідомих конфліктів, колізій та ситуацій. Головну характерологічну домінанту більшості літературних версій становить своєрідне розгадування *«загадки Пілата»*. Загальновідомість цього новозавітного персонажа зумовлена його трагічною роллю в земному житті Ісуса Христа.

Змістовий діапазон інтерпретації образу римського прокуратора Понтія Пілата в світовій літературі досить широкий і багатоплановий, що особливо характерно для XX ст. Коментатори Біблії, а вслід за ними й письменники, прагнули наповнити відповідні євангельські формулювання конкретним політико-ідеологічним і морально-психологічним змістом, реконструювати емоційні домінанти стану Пілата до Голгофи та після неї, нарешті, намагалися дослідити можливі варіанти його подальшої долі (відсутність достовірних свідчень про завершальний етап життя прокуратора зумовила появу в епоху Середньовіччя численних легенд про нього).

BDD-A24241 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:17 UTC)

Літературні трактування поведінки Понтія Пілата здебільшого орієнтуються на тлумачення Е. Ренана, автора знаменитої книги «Життя Ісуса», яка, незважаючи на певні прорахунки, давно зажила слави класичного «першоджерела» у зверненнях багатьох письменників до євангельської тематики. Тому характеристика Пілата і його дій, дана французьким автором, повинна, на наш погляд, обов'язково братися до уваги при аналізі усіх, пов’язаних з образом римського прокуратора, літературних версій.

Унаслідок тривалої трансформації образ Понтія Пілата почав сприйматися як символ боязливого конформізму і відступу від істини задля егоїстичних інтересів і міркувань. По-іншому цю проблему можна сформулювати як «матеріалізація» ситуації взаємодії Особистості і Влади. У світовій літературі ставлення до цього персонажа неоднозначне. До XX ст. доля римського прокуратора після розп'яття, як правило, не цікавила письменників, оскільки його роль жорстко обмежувалася канонічними текстами і фактично зводилася до затвердження вироку Синедріону (середньовічні християнські легенди про Пілата об’єднувалися прагненням показати страшну долю прокуратора як розплату за його боягузтво).

У процесі літературного функціонування образ Понтія Пілата поступово втрачає свою канонічну однозначність, його функція стає суперечливою, а саме ім’я сприймається в якості знака, символу не просто якогось конкретного діяння, а специфічного світобачення. Наприкінці XIX – XX ст. простежується наростання уваги письменників до внутрішнього світу героя та його подальшої долі («Прокуратор Юдеї» А. Франса, «Терновий вінок» О. Маковея, «Кохання Понтія Пілата» М. Лаврентена, «Останні роки життя Пілата» С. Вестдейка, «Майстер і Маргарита» М. Булгакова, «Пілат» Ф. Чокора, «Що є істина?» Н. Королевої, «Антихрист» В. Ілляшенка та ін). При цьому активно переосмислюються численні середньовічні легенди про євангельського персонажа, аксіологічні домінанти яких пристосовуються до популярних теологічних і наукових концепцій (Е. Ренан, Ф. Фаррар та ін.).

У найбільш важливих трактуваннях образу поступливість прокуратора до вимог первосвящеників і натовпу подається як зрада Істини, зіткнення прагматичних інтересів влади з духовним світом виняткової особи, як, зрештою, відмова людини від пізнання Абсолюту («Майстер і Маргарита» М. Булгакова, «Храм Істини» А. Григоренка).

В українській літературі образ Пілата трактується досить оригінально: він використовується в якості традиційного образу-символу; лаконічні свідчення євангелістів дописуються й продовжуються, при цьому євангельський контекст наповнюється численними соціально-історичними та предметно-побутовими реаліями епохи. Нарешті, в ряді інтерпретацій письменники реконструюють внутрішній світ персонажа, зосереджуючи основну увагу на тій жахливій духовній катастрофі, яка сталася в житті Пілата після розп’яття Христа. Такі висновки робляться на основі аналізу «Легенди про Пілата» І. Франка, «Тернового вінка» О. Маковея, «Храму Істини» А. Григоренка, «Антихриста» В. Ілляшенка та ін.

BDD-A24241 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:17 UTC)

Найглибше і всебічно образ римського прокуратора переосмислюється у повісті Н. Королевої «Що є істина?» Трактування цією письменницею образу Пілата, в якому цілком очевидна гуманізація як власне євангельського персонажа, так і його легендарних версій, менше всього зорієнтована на спрощено-звинувачувальну розробку його характерологічних антиномій. Навпаки, тактовне проникнення в глибини людської індивідуальності Понтія Пілата дозволило їй створити трагічний портрет неординарної особистості, яка в ситуації екзистенційного вибору не знайшла в собі сил захистити свої переконання, а потім, після болісного прозріння, відновила зруйновані зв'язки із світом людей.

В українській літературі помітно вирізняються твори, в яких моделюються складні процеси зіткнення язичницької та християнської ідеологій. У таких версіях, як правило, стверджується перемога християнського світобачення, яке відкриває перспективу в духовному розвитку людства. Ці надзвичайно суперечливі і трагічні за своєю суттю процеси приводять до радикальних перемін у свідомості людей, стають основою їх духовного відродження. При цьому письменники, як правило, чітко розрізняють такі поняття, як віра в Бога і церква як інститут влади, акцентуючи моральну перспективність і суперечливість другого. Наприклад, герої Лесі Українки в таких випадках змушені радикально змінювати своє життя, свої погляди на людей, котрі їх оточують, на власні уявлення про природу людини і суспільства. Саме це зумовлює мотиви жертовності і спокути, які посідають одне з центральних місць у подібних трактуваннях («Одержима», «В катакомбах», «Йоганна, жінка Хусова», «Адвокат Мартіан» Лесі Українки, «Що є істина?» Н. Королевої та ін.).

Трансформація євангельських колізій в українській літературі характеризується як оригінальним їх осмисленням, так і орієнтацією на найбільш значущі версії, розроблювані світовою літературою XX ст. Досить різноманітні також форми і способи опрацювання євангельського матеріалу: продовження, дописування, обробки, численні прийоми осучаснення євангельського хронотопу, створення багатосюжетного контексту, який вбирає в себе дуже різні, інколи полярні ідеї і концепції. Цілісна історія кожного євангельського персонажа (мова йде про певну змістово єдину кількість літературних версій) характеризується розробкою як їх онтологічних статусів, так і, головне, художньою реконструкцією морально-поведінкових аспектів. Цілком зрозуміло, що ці історії не піддаються однозначно жорсткій класифікації, оскільки будь-яка схематизація, зумовлена формальним аналізом, певною мірою руйнуватиме те багатоманіття авторських концепцій, які визначають національну своєрідність «українського» євангельського світу. Водночас у літературному житті кожного євангельського персонажа можна визначити ряд закономірностей, що характеризують художню оригінальність і філософську глибину їх осмислення українськими письменниками. Цілком очевидно, що домінантою трактувань матеріалу є його підкреслене або завуальоване осучаснення, зумовлене універсальністю і загальновідомістю євангель-

BDD-A24241 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:17 UTC)

ських сюжетів і образів, прагненням осмислити сучасне конкретно-національне з погляду всечасового, вселюдського.

Фольклоризація – характерна тенденція звернення літератури кінця XIX – початку XX ст. до євангельських колізій. Цей спосіб забезпечує наближення загальновідомих зразків до рівнів їх сприйняття народною свідомістю. Інакше кажучи, в таких випадках або створюється так званий «народний Христос», або відбувається фольклорна естетизація євангельського канону. У східнослов'янських літературах такі приклади пов'язані із записами народно-християнських легенд О. Афанасьєва, М. Драгоманова, І. Франка, В. Гнатюка та ін. Їх закономірним наслідком стали, зокрема, оригінальні оповідання та легенди українських авторів К. Гриневичевої, О. Дучимінської, Н. Королевої, К. Малицької та ін.

В останніх випадках межа між фольклорними творами і класичним розумінням художньої літератури стає досить умовною, оскільки різні види художнього мистецтва своєрідно «переміщуються» з одного в інше. Цей прийом набув значного поширення в європейських літературах кінця XIX – XX ст. (наприклад, твори шведської письменниці, лауреатки Нобелівської премії Сельми Лагерлеф), що пояснюється зростанням інтересу культури останнього століття до усної народної творчості.

«Спрощення» євангельських персонажів, яке має місце в таких випадках, не означає примітивізації, а виступає змістовим етико-психологічним наближенням євангелій до свідомості звичайної людини (див., наприклад: апокрифи та численні західноєвропейські легенди на біблійні теми; класичний зразок – діяльність І. Франка, який зібрав, упорядкував, пояснив і видав апокрифи і легенди з українських рукописів).

Відзначимо, що на характер трансформації євангельського сюжетно-образного матеріалу в українській літературі суттєво вплинули поетико-культурологічні засади численних літературних напрямків XX ст., основні ідеї найбільш відомих і поширених філософсько-естетичних концепцій. Мова йде, з одного боку, про модерністські та постмодерністські течії, а з іншого, – про домінантні ідеологічні засади. В останньому випадку чітко простежується послідовна і свідома ідеологізація художнього матеріалу в рамках марксистсько-ленінської філософії, що, цілком очевидно, вимагає сьогодні суттєвих коректив у трактуванні таких версій. Ми далекі від того, щоб спрощувати це явище українського літературного процесу XX ст., оскільки в багатьох випадках письменники використовують християнські максими або символіку поза межами їх релігійно-теологічного трактування, тобто замість сакрального значення і звучання такі символи, алюзії, ремінісценції набували підкреслено універсального змісту. Це цілком очевидно при розгляді своєрідності інтерпретації основних персонажів Нового Завіту. Наприклад, версії образів Юди та Понтія Пілата, зберігаючи свою вихідну генеалогію, мають у багатьох творах цілком «світське» звучання, яке певним чином знімає або зовсім виключає обговорення їхніх літературних трактувань у контексті ідеї Бога. Такі трактування ускладнюються й

BDD-A24241 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:17 UTC)

певним чином організовуються або фольклоризацією змістового плану, або створенням численних формально-змістових, історико-національних і предметно-побутових зв'язків з певним історико-ідеологічним контекстом. Останнє дещо «спрощує» сам процес сприйняття художнього матеріалу й водночас надає загальновідомим колізіям реалістично-життєподібного звучання. Ця тенденція, на наш погляд, домінує в українській літературі XX ст. Складність аналізу проблеми полягає і в тому, що об'єктивна розмова унеможливлювалася історичною специфікою української культури та домінуючою ідеологією, яка ставила під сумнів будь-які форми використання новозавітних структур.

Тому з певними застереженнями можна стверджувати, що історія функціонування євангельського сюжетно-образного матеріалу в українській літературі XX – початку XXI ст. є водночас художнім відображенням драматичної історії української духовності, яка була поставлена на межу деградації та вимирання. Цілком очевидно, що створення такої історії вимагало комплексного аналізу не тільки кращих літературних зразків, але й врахування того надзвичайно широкого історико-літературного контексту, який практично був невідомий як науковцям, так і ще більшою мірою широким читацьким колам.

Українська література XX – початку XXI ст. не була в цій галузі літературного процесу ні вторинною, ні хуторянською, ні провінційною. Навпаки, трактування українських авторів різних періодів XX ст. переконливо доводять, що наше письменство навіть в умовах своєрідної ізоляції від культур цивілізованих країн розробляло загальнозначущі проблеми на належному художньому та проблемно-тематичному рівнях. Сказане підтверджується аналізом образів Ісуса Христа, Юди, Понтія Пілата та ін., які, з одного боку, контекстуально пов'язані з класичним зразком, з іншого, – надають широкий простір для осмислення національно-ідеологічних проблем і процесів.

Належить відзначити і таке явище сучасної української літератури, як звернення окремих авторів до екзегетики езотеричного християнства. Це притаманне, як правило, публіцистичним творам, в яких вчення О. Блаватської та праці її послідовників стали грунтом для розмови про сучасність. Маємо на увазі твори Ю. Канигіна, О. Бердника, С. Плачинди та ін.

Проблема «українського» Христа, на наш погляд, повинна осмислюватися не з погляду генеалогії Боголюдини, а як один з прийомів художньої творчості та національної свідомості, які в такий спосіб намагаються наблизити образ Месії до свого конкретно-національного розуміння. Але, на жаль, подібна публіцистика в ряді випадків перетворюється на своєрідні «патріотичні» прокламації, тому цю проблему ми тут не розглядали.

Логіка викладу досліджуваного матеріалу орієнтується на форми і способи освоєння літературних образів письменниками останнього століття. При цьому враховується інтенсивність звернення митців до того чи іншого євангельського образу, найцікавішими для письменників є образи Юди Іскаріота та Понтія Пілата, тому що їх вчинки провокують численні світоглядні конфлікти між

BDD-A24241 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:17 UTC)

іншими персонажами. Що ж стосується образу Христа, то він, як правило, відіграє роль своєрідного деміурга, вселюдського символу і на таких засадах надзвичайно активно функціонує в поетичних жанрах (див., наприклад: «Богославень» [3], антологія української молитви [6], антологія української духовної поезії [7] та ін.). У таких випадках основними домінантами образу є любов, добро, прощення. Ці характеристики стали знаковими для світової поезії, в тому числі й для української.

Отже, українська література різних культурно-історичних епох завжди активно використовувала численні загальнокультурні традиції, серед яких першорядне місце посідають євангельські сюжети, образи і мотиви. Використання загальновідомого матеріалу допомагало активізувати процеси національної самоідентифікації, осмислювати сьогодення з погляду загальнолюдських уявлень, формувати ті духовні основи, які врешті-решт визначили новітній період української духовної історії.

Література

Антофійчук В. Євангельські образи в українській літературі XX століття: Монографія. – Чернівці: Рута, 2001. – 335 с.

Бетко І. Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії XIX – початку XX століття (монографічне дослідження). – Zielona Góra-Kijów, 1999. – 160 с.

Богославень: Духовна поезія західноукраїнських авторів. – Тернопіль, 1994. 513 с.

Нямцу А. Идеи и образы Нового Завета в мировой литературе. – Ч. І. – Черновцы: Рута, 1999. – 328 с.

Нямцу А. Поэтика традиционных сюжетов. – Черновцы: Рута, 1999. – 176 с.

«Святі чуття, закладені в молитву…»: Антологія української молитви: У 2кн. / Упоряд. В. І. Антофійчук. – Чернівці: Рута, 1996. – Кн. 1. – 152 с.; Кн. 2. – 187 с.

Слово благовісту: Антологія української релігійної поезії / Упоряд. Т.Ю. Салига. – Львів: Світ, 1999. – 784 с.

Сулима В. Біблія і українська література: Навч. посібник. – К.: Освіта, 1998. 400 с.

Фейербах Л. Фрагменты к характеристике моей философской биографии // Фейербах Л. Избранные философские произведения: В 2 т. – Т. 1. – М.: Госполитиздат, 1955. – С. 239-268.

Шумило Н. «Мойсей» Івана Франка та «Авірон» Гната Хоткевича // Біблія і культура: Зб. наук. статей. – Вип. 1. – Чернівці: Рута, 2000. – С. 65-67.

BDD-A24241 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:17 UTC)

Abstract

The article is devoted to the investigation of peculiarities of functioning of evangelist topical imagery material in the 20th century Ukrainian literature. It is for the first time that in Ukrainian literary studies the most serious and reliable attempt to analyze socio-ideological, philosophical, moral psychologic and literary aspects of the transformation of evangelist collisions in Ukrainian literature has been undertaken. The system of motivations of evangelist materials in the context of functioning of comprehensive cultural tendencies in Ukrainian literature has been, in particular, analyzed here. Much heed has been paid to the problem of specifying the forms and means of transformation of evangelist structures in Ukrainian literature taken into consideration some tragic processes of evolution in national spirituality. We also study some continuations, additions, processings, renderings and processes of apocryphalizing and philosophical aesthetic modelling in Ukrainian literature. The prevailing accent is concentrated upon the analysis of ontological axiological dominance in the images of Jesus Christ, Judas Iscariot, Pontius Pilate.

BDD-A24241 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:17 UTC)